

Vogeltrek in Batumi, Georgië

100.000 Wespendienven per dag en erg veel jagers

Na een blik op de wereldkaart besloot de Belg Johannes Jansen in 2007 op vakantie te gaan naar Georgië. Johannes was op zoek naar een plek waar veel vogeltrek zou zijn. De omgeving van Batumi, in Georgië, leek hiervoor ideaal. Aan de westkant van het land ligt de Zwarte Zee en aan de oostkant van de stad Batumi zijn de uitlopers van het Kaukasusgebergte te vinden. Aangezien vogels niet graag over zee vliegen en ook liever niet over hooggebergte, zou er rond de stad Batumi een soort trechter voor vogeltrek ontstaan. Met deze gedachte besloot Johannes om in september 2007 enkele weken de vogeltrek in Batumi te gaan bekijken. Wat hij vervolgens aantrof was ongekend: in de korte periode zag hij meer dan 100.000 roofvogels!

Een jaar later werd Johannes een van de drie grondleggers van de BRC, de Batumi Raptor Count.

Inmiddels is de BRC een organisatie met vele tientallen vrijwilligers, verspreid over veel verschillende landen. Elk najaar wordt tussen 16 augustus en 16 oktober de stroom roofvogels, die over Batumi vliegt, vanaf twee telposten geteld. De resultaten van de tellingen zijn overweldigend. In 2015 werden, voor het vierde jaar op rij, meer dan één miljoen roofvogels geteld!

Tijdens het zoeken naar een stageplek voor mijn studie (: Landscape & Environment Management te InHolland, Delft) kreeg ik enthousiaste verhalen te horen van studenten die hun stage bij de BRC hadden gedaan. De verhalen klonken zo goed dat ik al snel besloot mijn stage ook in Georgië te gaan doen. Vogelvrienden Bram Ubels en Christian Brinkman zochten ook een stage voor hun opleiding Biologie aan de HAS in Den Bosch. Met zijn drieën maakten we een plan om in het najaar van 2015 af

BRC counting post 1. Foto: Lars Buckx

De **STEPPEKIEKENDIEF** vormt het logo van de BRC. Foto: Lars Buckx

te reizen naar Batumi om onderzoek te doen naar trekvogels.

Naar de roofvogeltrek wordt in Georgië nu al vrij veel onderzoek gedaan, maar over de zangvogeltrek is nog een stuk minder bekend. Toch lijkt de omgeving

van Batumi ook voor zangvogels een belangrijke locatie op de route naar Afrika. De Chorokhi Delta, een natuurgebied ten zuiden van de stad Batumi, vormt een populaire bestemming voor de roofvogeltellers om hun vrije dag door te brengen. In de delta worden regelmatig hoge aantallen zangvogels en steltlopers waargenomen. De delta leek ons daarom een geschikte locatie voor onze stage. In samenwerking met Wouter Vansteelant en Folkert de Boer van de BRC werd ons plan concreet en eind juli reisden we met zijn drieën af naar het 'belofte land'.

In augustus kregen we een goede eerste indruk van het gebied en begonnen we met onze stage: het vangen van Klauwieren en Tapuiten. De gevangen vogels voorzagen we van kleurringen om de vogels in het veld te kunnen herkennen. Op die manier konden we zien of

SCHREEUWAREND

DWERGAREND

de vogels langere tijd in het gebied bleven om te foerageren en op te vetten voor het vervolg van hun reis. Op deze manier onderzochten we of de delta een 'stop-over locatie' vormt voor deze trekvogels. Dit bleek echter niet het geval. Uit het onderzoek kwam naar voren dat de delta vooral wordt gebruikt als schuilplaats tijdens slecht weer.

September was een maand met mooi weer, hoge temperaturen, lekker zwemmen in de Zwarte Zee, maar helaas zonder vogels. De broedvogels waren inmiddels wel verdwenen en de trekvogels sloegen de delta over op hun reis. Het was af en toe zelfs zo stil in de delta dat ik me af vroeg of ik ooit eerder op een plek was geweest met zo'n lage vogeldichtheid. Zelfs op Vlieland zitten op saaie dagen nog meer vogels dan op een gemiddelde septemberdag in de Chorokhi delta. Het verschil met Vlieland is dan wel weer dat er toch vrij regelmatig een fraaie adulte man Stepekiekendief over kwam vliegen. Voor

de roofvogels was het weer perfect en zeker als er een beetje wind stond kwamen er leuke aantallen over ons heen gevlogen. Het hoogtepunt van de maand september in de delta was een groep meeuwen die boven ons hoofd op de thermiek cirkelde. Althans, onze eerste indruk was dat het toch niets anders kon zijn dan een grote groep meeuwen. Totdat we voor de zekerheid toch onze kijker maar even op de groep richtten en zagen dat er een Grauwe Kiekendief tussen de meeuwen vloog. Sterker nog, de vogel links en rechts van de kiekendief bleken ook Grauwe Kiekendieven te zijn! Na nog wat beter kijken bleek er helemaal geen meeuw in deze groep meeuwen te vliegen. Boven ons hoofd cirkelde een 'bel' van 380 Grauwe Kiekendieven!

Voor de echte roofvogeltrek gingen we elk weekend naar Saghalvasho. Dit kleine bergdorpje, van enkele tientallen huizen groot, is sinds de komst van de BRC erg bekend geworden. Het dorpje

KEIZERGAREND

Foto's: Lars Buckx

wordt elk najaar bezocht door enkele honderden vogelaars die door het dorp hun weg naar boven zoeken naar trek-telpost 1 van de BRC. De inwoners hebben hier slim gebruik van gemaakt: een groot deel van de huizen zijn recent omgetoverd tot 'Guesthouses' om de vogelaars onderdak te bieden.

Dat die vogelaars niet voor niets naar dit punt komen was al snel duidelijk. Eind augustus konden we genieten van een indrukwekkende stroom Wespendieven. Op een goede dag vliegen er meer dan 100.000 Wespendieven over de telpost. Een ongekende ervaring, je weet niet wat je ziet! In totaal vlogen er in 2015 bijna 600.000 Wespendieven over de telpost.

Na de piek van de Wespendieven komen in september vooral veel Zwarte Wouwen overvliegen. Ook de Zwarte Wouw komt in indrukwekkende aantallen door. Zo maakten we een dag mee met bijna 22.000 vogels. Na de Zwarte

Wouwen volgt de derde bulksoort: de Steppebuizerd.

Naast gigantische aantallen vogels is er ook een leuke variatie. Naast alle vier de soorten Kiekendieven zijn er ook maar liefst 9 soorten arenden te zien vanaf de telpost, waarvan wij er 8 zagen. De telpost is daarnaast misschien wel de beste plek in de WP (Western Palearctic) om de Aziatische Wespendief te zien.

De maand oktober was qua zangvogels een stuk gaver dan de eerdere maanden. Aan het einde van oktober kregen we regelmatig zware regen en onweer over ons heen. Door het noodweer besloten veel trekvogels hun reis te staken. Verdwaald doken de vogels naar beneden, waardoor zelfs midden in de stad groepjes zangvogels te vinden waren. Op de meest indrukwekkende dag zaten er vele honderden Roodborsten in Batumi. In groepen van enkele tientallen vogels waren ze in elke boom in de stad te vinden. Daarnaast waren er toch ook vogels die, ondanks het

GRAUWE KLAUWIER met kleurring. Foto: Lars Buckx

PALLAS' BOSZANGER Foto: Lars Buckx

slechte weer, de reis naar het zuiden vervolgden. De trek van leeuweriken was hierbij ongekend. Enkele dagen lang vlogen er tienduizenden Veldleeuweriken en ook duizenden Kalandrleeuweriken over de stad. De combinatie van de aanhoudende trek en de 'fall' van kleinere zangvogels maakt de omgeving van Batumi een waar paradijs voor vogelaars!

Met deze grote aantallen vogels konden de zeldzamere vogelsoorten niet uitblijven. In de laatste week van onze stage zagen we de 2e en de 3e Woestijntapuit voor Georgië en konden we genieten van schaarse soorten zoals de Pacificische Waterpieper en de Ménétries Zwartkop. Het hoogtepunt, wat zeldzaamheden betreft, was een Pallas' Boszanger die langs de toeristisch

WOESTIJNTAPUIT Foto: Lars Buckx

drukke, Batumi Boulevard in enkele naaldbomen foerageerde. De Pallas' Boszanger was nog nooit eerder waargenomen in Georgië. Het bleek zelfs een nieuwe soort voor de gehele Kaukasus te zijn!

Gedurende de 3,5 maand dat we in Georgië waren zijn we verliefd geworden op het land. Vooral door de vriendelijkheid van de mensen. Tijdens een korte trip richting het oosten van het land maakten we kennis met gezinnen die geheel zelfvoorzienend zijn met eigen koeien, moestuintjes en akkers. Ondanks dat de mensen bijna niets hadden, wilden ze alles met ons delen. De Georgiërs praten geen woord Engels, maar met handen en voeten en de paar woordjes Georgisch die we hadden geleerd konden we toch communiceren. Met behulp van de zelf gebrouwen Chacha, een sterk alcoholische drank, en de traditionele Georgische muziek was het elke avond weer gezellig.

Naast de vele mooie dingen in Georgië is er ook iets waar we met een minder goed gevoel aan terugdenken. Zoals in veel landen met vogeltrek, is ook in Georgië de jacht op trekvogels een groot probleem.

In Georgië zijn er twee vormen van jacht, de traditionele Kwarteljacht en de vorm van jacht waarbij elke vogel wordt geschoten. Bij de traditionele jacht wordt elk jaar opnieuw in augustus een Grauwe Klauwier gevangen met behulp van een klapkooitje. Door de Grauwe Klauwier op een stokje achter een groot net te zetten vangen de jagers in september Sperwers. De Sperwers worden vervolgens getraind om op Kwartels te jagen. Volgens de Georgische traditie wordt de Sperwer de eerste 3 nachten wakker gehouden waarbij hij wordt toegezongen door de jager. Dit zou de prestatie van de Sperwer verbeteren. Vervolgens worden er in oktober Kwartels gevangen met de

Traditionele JAGERS met hun SPERWER. Foto: Lars Buckx

Een SPERWER, gebruikt voor de KWARTELVANGST. Foto: Lars Buckx

Sperwers. Aan het einde van het Kwartelseizoen worden zowel de Grauwe Klauwier als de Sperwer weer vrijgelaten.

Met deze vorm van jacht lijkt niet heel veel mis en het vormt een mooie tradi-

tie, die wat ons betreft zou kunnen blijven bestaan. Het enige minpunt van de traditionele jacht is dat er bij het vangen van de Sperwers vaak ook andere roofvogelsoorten gevangen worden. De jagers gebruiken echter enkel vrouwtjes

Wilde KWARTELS aangeboden op de markt. Foto: Lars Buckx

Sperwers en de bijvangst kunnen ze niet voor hun Kwarteljacht gebruiken. Deze roofvogels worden daarom vaak gedood en het vlees wordt vervolgens aan de Sperwer gevoerd.

Om dit te voorkomen is de BRC een project gestart waarbij de traditionele jagers worden voorgelicht over hoe het ook anders kan. Het project houdt in dat de jagers uitleg krijgen over het ringen van vogels en het nut hiervan. Vervolgens krijgen de jagers ringen en materialen om hun bijvangst te ringen. De gegevens van hun ringwerk worden verzameld in de Georgische Ringdatabase. Inmiddels zijn al enkele tientallen jagers begonnen met het ringen van hun bijvangst. De Sperwers van de jagers krijgen voortaan kippenvlees te eten.

Helaas is er ook een minder mooie vorm van jacht. In de bergen zijn veel hutjes te vinden vanwaar roofvogels worden neergeschoten. Ook vanaf de telpost zijn regelmatig schoten te horen en is te zien hoe Wespendienven maar ook arenden uit de lucht vallen.

In de delta was de jachtdruk nog veel erger. Zeker als het regende, en er veel vogels in de delta waren, leek het af en toe wel oorlog. Tijdens het hoogtepunt noteerden we meer dan 600 schoten in een uur. Er waren jagers die gericht schoten op Kwartels en eenden om hun families van voedsel te zien. De meeste jagers schoten echter op alles wat ze zagen en lieten de vogels vervolgens gewoon liggen. Vooral de Russische jachttoeristen hadden geen oog voor de natuur. Met een geweer in de ene hand en een fles drank in de andere hand werd op alles wat los en vast zat geschoten. Een deel van de vogels werd hierbij direct dodelijk geraakt, maar vermoedelijk het grootste deel werd slechts aangeschoten. Tijdens onze rondes door de delta kwamen we dan

Een neergeschoten [WITVLEUGELSTERN](#).

Foto: Lars Buckx

ook regelmatig aangeschoten vogels tegen die al lijdend hun dood tegemoet gingen.

De BRC doet ook zijn best om aan deze jacht iets te doen. Door voorlichting te geven aan de jagers en de illegale praktijken te tonen aan de regering, hoopt de BRC dat deze vorm van jacht zal verminderen. Helaas is de Georgische regering tot op heden niet bereid maatregelen te nemen en is het lastig om de jagers te overtuigen van het kwaad waar ze mee bezig zijn.

Voor meer informatie over de activiteiten van de BRC kunt u terecht op: batumiraptorcount.org

■ **Lars Buckx**

Mocht u vragen hebben naar aanleiding van dit artikel dan kunt u mailen naar: lars.buckx@planet.nl